

København d. 17. februar 2019

Til
Undervisningsministeriet, Departementet
Frederiksholm Kanal 25
1220 København K

Fremsendt som e-post til audgrund@uvm.dk med følgende angivelse i emnefeltet: "Hørings svar frie skoler".

Høring vedr. udkast til forslag om Lov om ændring af lov om friskoler og private grundskoler m.v., lov om private institutioner for gymnasiale uddannelser m.fl. om øgede frihedsgrader, rammer for donationer og styrket tilsyn m.v.

I høringsbrev af 1. februar 2019 anmoder Undervisningsministeriet ved Departementet om eventuelle bemærkninger vedrørende ovenstående. Foreningen Danmarks Private Skoler – grundskoler og gymnasier takker for muligheden til at give vores synspunkter til kende.

Frihedspakken

Aftalen mellem Regeringen og Dansk Folkeparti om "Frihedspakken" indeholder områder, som foreningen i årevis har kæmpet for. Foreningen må dog konstatere, at udmøntningen i lovgivningen for de frie skoler slet ikke lever op til det, vi, og skolerne, havde set frem til, aftalepapiret taget i betragtning.

Mulighed for at etablere afdelinger af frie grundskoler og private gymnasiale uddannelser

Afdeling eller filial

Foreningen vil først og fremmest anføre, at anvendelsen af begrebet "afdeling" i den foreslåede lovgivning i sig selv kan skabe stor forvirring. Begrebet "afdeling" benyttes normalt om den interne opdeling af (hoved)skolen/institutionen. En "afdeling" er en delmængde af en eksisterende skole: F.eks. på en grundskole; indskolings-afdeling, mellemtrins-afdeling, udskolings-afdeling, 10. klasser-afdeling etc.

En "filial" er en "skole" udsprunget af en hovedskole, f.eks. en filial, hvor der er givet dispensation til at undervise på et andet sprog en dansk eller en skole på en ø (Frie grundskoler på småøer).

Forslaget til lovændringen beskriver efter foreningens opfattelse en "filial", altså en "skole" udsprunget af "hovedskolen".

Det er foreningens anbefaling, at man benytter denne lejlighed og åbning af lovgivningen til endegyldigt at få defineret og ensrettet brugen af begreberne "filial" og "afdeling".

Frihed til skolerne

Foreningen har i årevis kæmpet for, at de frie skoler kunne få mulighed for at give undervisning til skolens elever på en geografisk placering i nærheden af hovedskolen, men på længere afstand af hovedskolen/institutionen end det såkaldte "afstandskriterie" har givet mulighed for. Inden for de givne rammer skulle der være frihed til den enkelte skole. Der har ikke været tale om et ønske om, at det var særlige elevgrupper, der skulle kunne undervises på den nye matrikel, men hvilken som helst gruppe af elever, skolen ville finde det relevant for. En skole kunne f.eks. ønske at etablere særlige fag på matriklen. Det kunne være for at imødegå problemer med at få plads til lokaler til praktisk/musiske fag, hvilket kan være en stor udfordring for skoler (f.eks. for gamle byskoler, der har begrænsede muligheder for at opkøbe eller på anden måde skabe plads tæt på hovedadressen). Det er derfor helt uforståeligt for foreningen, at den foreslåede lovgivning skaber store begrænsninger for, hvordan de frie skoler kan benytte disse såkaldte "afdelinger", og hvor stort bureaukrati, der vil være forbundet med etableringen af dem.

Det kunne være formålstjenligt, hvis man blot benyttede samme formulering og opstillede samme krav som til oprettelsen af filialer af skoler, som har fået godkendt et andet undervisningssprog end dansk: Lov om fri-skoler og private grundskolers nuværende §5, stk. 6: "Skolens bygninger skal ligge i geografisk nærhed af hin-anden. Skoler, der har fået godkendt et andet undervisningssprog end dansk, jf. § 2, stk. 3, 3. pkt., kan dog give undervisning på dette sprog i filialer".

En skole eller to skoler?

En "afdeling", som den er beskrevet i den foreslåede lovgivning, er i princippet en helt ny skole med krav om formel anmeldelse, indbetaling af depositum, vedtægter, godkendelsesprocedurer, elevtalskrav etc. Hvorfor skal der være disse unødvendige bureaukratiske krav til oprettelse af en "afdeling" af "hovedskolen/instituti-onen", når "afdelingen":

- Skal efterleve samme formål og værdisæt som "hovedskolen"?
- Har den samme forældrekreds som "hovedskolen"?
- Har den samme bestyrelse som "hovedskolen"?
- Har den samme ledelse som "hovedskolen"?
- Oprettelse af en "hovedskole", hvis vedtægter allerede er godkendt af Undervisningsministeriet?
- I tilskudsmæssig sammenhæng (bortset fra elevtalskravet) opfattes som en del af "hovedskolen"?

Nedlæggelse af en "afdeling"

Foreningen stiller sig ligeledes uforstående over for, at en nedlæggelse af en "afdeling" kun kan ske ved ved-tægtsændring og ved udgangen af et skoleår. Hvilke konsekvenser har det i praksis? Scenarie 1: En skoles "afdeling" er tabsgivende i en grad, der truer hovedskolens samlede økonomi. Hovedskolen kan ikke lukke afdelingen før udgangen af et skoleår – og det skal ske på grundlag af en vedtægtsændring, der kan obstrue-res, f.eks. af en del af forældrekredsen. Konsekvens: "Hovedskolen" går konkurs.

Scenarie 2: En "hovedskoles" økonomi fører til en konkurs. Konsekvens: Afdelingen går automatisk konkurs – uanset hvornår på skoleåret, og hvordan vedtægterne er formuleret.

Elevtalskrav

De såkaldte "afdelinger" på både de frie grundskoler og private gymnasiale uddannelser underlægges elev-talskrav. Det skaber begrænsninger for, hvordan skolerne/institutionerne kan anvende disse "afdelinger". F.eks. kan de frie grundskoler ikke vælge at lave en "udskolings-afdeling" eller en "mellemlinje-afdeling". De frie grundskoler kan reelt kun lave en "indskolings-afdeling" - og lade "afdelingen" vokse ud derfra. Elevtals-krav mindsker altså i høj grad de frie skolars frihed til, hvad "afdelinger" kan benyttes til – muligheden for at etablere særlige fag (faglokaler) på den nye matrikel giver f.eks. ikke mening.

Da der både er et elevtalskrav for "hovedskolen" og "afdelingen", må dette nødvendigvis anspore de frie skoler til at rekruttere og indmelde nye elever til deres "afdeling", da de skal have elever på visse klasse-trin/årgange på hovedskolen også. Altså kan en konsekvens af lovgivningen være, at der kommer flere elever til de frie skoler. Måske en utilsigtet konsekvens?

Hvis det er hensigten, som lovændringerne lægger op til, at de såkaldte "afdelinger" faktisk skal opfattes som egentlige skoler under hovedskolerne, er det en principiell overvejelse, hvor små, elevtalsmæssigt, disse afdelingerne/skoler kan være, før det vil kunne være problematisk at "stå mål med" elevernes alsidige udvik-ling og det faglige niveau.

Glidende overgange bremses

Lovforslaget hindrer frie skoler, der både har grundskole og gymnasial uddannelse i at etablere en afdeling på en ny matrikel, der går fra begyndelsen af grundskolen til afslutningen af gymnasiet - eller blander grund-skoleled og gymnasiedel. Der vil ikke være mulighed for at udfolde nogle af de glimrende eksempler på gli-dende overgange fra grundskole til ungdomsuddannelser, som vi ser på de frie skoler, hvor der f.eks. etable-res linjer fra 8. klasse, som afsluttes i 3.g (f.eks. science-linjer). Det ville ellers være oplagt at etablere og samle disse linjer på nye matrikler.

Inden for afstandskriteriet - "i geografisk nærhed" / oprettelse af filialer

Foreningen forudsætter, at ændringerne i lovgivningen ikke hindrer de frie skoler i fortsat at etablere dele af hovedskolen - og give undervisning - på nye matrikler indenfor det såkaldte "afstandskriterie" (i geografisk nærhed) uden at skulle etablere "afdelinger".

Ligeledes forudsættes, at ændringerne i lovgivningen ikke har betydning for skoler, der har fået godkendt et andet undervisningssprog end dansk. Disse kan fortsat give undervisning på dette sprog i **filialer**. Med andre ord er der ikke krav om en godkendelsesproces for disse filialer, og der er ikke en begrænsning på antallet af filialer, der kan oprettes.

Mulighed for at oprette klubtilbud for elever fra 4. klasse på frie grundskoler

Foreningen er tilfreds med, at der nu bliver mulighed for at etablere og drive klubtilbud på frie grundskoler. Foreningen vil dog gerne have bekræftet dens forståelse af, at skolen kan oprette klubtilbuddet, uanset om den indgår aftale med kommunalbestyrelserne i børnenes bopælskommuner om tilskud til ordningen. Ordningen kan alene dækkes af forældrebetaling og eventuelle private tilskud. Det er ligeledes foreningens forståelse, at klubtilbuddet skal drives under dagtilbudslovens regler, uanset finansieringen.

Donationspakken

Over de seneste år er der blevet strammet op på reglerne og tilsynet med de frie skolers modtagelse af donationer. Nu indføres et totalforbud mod anonyme donationer og et forbud mod donationer på over 20.000 kroner fra lande uden for EU/EØS. Foreningen er glad for den kattelerm, der er givet, så skoler kan få godkendt donationer på over 20.000 kr. fra lande uden for EU/EØS. Foreningen mener dog, at man nu er nået til et punkt, hvor reglerne er så rigide, at det kan gå ud over skolers økonomi og skabe unødvendigt arbejde for skolerne og Undervisningsministeriet.

Donationer fra lande uden for EU/EØS

Vi har kendskab til en række skoler, der modtager donationer fra personer, virksomheder, fonde og organisationer, der er hjemmørende i lande uden for EU/EØS f.eks. USA. Det kunne blandt andet dreje sig om donationer fra "US Government Overseas Schools" eller udenlandske fonde etableret af tidligere elever, hvor beløb ikke nødvendigvis gives med en fast frekvens. Der bliver altså, bl.a. omkring disse forhold, forventeligt meget papirarbejde for skoler og ministerie.

Foreningen stiller sig i øvrigt til rådighed i udformningen og formuleringen af ansøgningskabelonen for at få godkendt donationer på over 20.000 kr. fra lande uden for EU/EØS.

Forbud mod anonyme donationer

Det er hensigtsmæssigt med gennemsigtighed omkring de frie skolers økonomi. Men det ville være ønskværdigt, at reglerne kunne gradbøjes lidt mere. Det er nu ikke muligt for en forælder eller en nærtstående til en elev på skolen at give et beløb til skolen, uden at dette gøres offentligt. Der kan være mange gode grunde og menneskelige hensyn (f.eks. hensynet til barnet/eleven), der gør, at en forælder eller en nærtstående ikke ønsker at synliggøre, at man har støttet skolen med en donation. Det ville derfor være hensigtsmæssigt, om mindre donationer kunne anonymiseres overfor forældregruppen.

Tilsynspakken

En række af de stramninger, der er sket i forhold til tilsynet med de frie grundskoler, kommer nu til at gælde for de øvrige frie skoleformer, herunder de private gymnasiale uddannelser. Som udgangspunkt anerkender foreningen det meningsfulde i at harmonisere reglerne for de frie skoler.

Som forening støtter vi de private skoler, der indenfor de til enhver tid gældende love og tilknyttede bestemmelser ønsker at drive en fri, privat skole på et demokratisk grundlag.

Nyopstartede skoler, ligesom etablerede frie skoler skal overholde gældende lovgivning. Naturligvis. Hvis ikke skal det have konsekvenser.

Det er dog foreningens opfattelse, at frihedsgraderne for de frie og private skoler er indskrænket væsentligt over de senere år, og der er risiko for, at en række skoleinitiativer, som tidligere blev anset for legitime, fremover kan blive betragtet som problematiske.

De frie skolers oprettelse og virke

Foreningen bakker som nævnt op om lovgivningens krav om "frihed og folkestyre" samt "demokratisk dannelse". Det er dog en historisk ændring, at frie skoler nu skal igennem en godkendelsesproces. De politiske årsager hertil er måske nok forståelige, dog er de nye bestemmelser udtryk for et politisk skifte. Foreningen anerkender, at det kan være formålstjenstligt med en godkendelsesprocedure. Vi er dog bekymrede for, hvorledes dette instrument udvikler sig fremover og løbende vil kunne blive genstand for politiske aftaler om yderligere stramninger, der begrænser de frie og private skolers oprettelse og virke.

Den konkrete godkendelsesprocedure indebærer besvarelse af spørgsmål, der indirekte synes at anfægte visse trosretningers forestillinger og værdier. Der stilles derudover spørgsmål, der synes møntet på initiativer med religiøst grundlag og f.eks. ikke spørgsmål rettet mod initiativer, der kan opfattes som politisk-ideologisk revolutionerende og samfundsomstødende i deres politiske holdninger. Foreningen ser en tydelig religiøs bias i proceduren, og vi er bekymret for det fremtidige grundlag for oprettelse og drift af private skoler båret af et religiøst grundlag.

Tilsyn med handlinger – ikke med holdninger

Det historiske skarpe skel mellem holdninger og handlinger i statens tilsyn med de frie skoler er under forandring. Foreningen finder det problematisk, hvis en fri skole ikke kan have et religiøst grundlag. Foreningen finder det ligeledes problematisk, hvis retten til holdningsbaseret undervisning kun gælder for nogen.

Frie og private skoler skal respektere gældende lovgivning. Men frie og private skoler skal kunne etableres og eksistere på trods af det værdipolitiske flertal, som måtte eksistere i Folketinget eller hos den siddende regering. Det er de frie og private skolers historiske og grundlovssikrede grundlag og berettigelse, at der kan eksistere skoler, der bygger på et mindretals holdninger og værdisæt. Dette er et kendetegn ved det danske demokrati og udtryk for et samfunds demokratiske overskud.

Forhåbentligt åbner der også frie skoler i fremtiden, hvis holdninger ikke er mainstream, og som ikke nødvendigvis kendetegner det øjeblikkelige politiske flertals mening. Frie og private skoler er med til at sikre grundlæggende frihedsrettigheder, som er fastlagt i den danske grundlov; religionsfrihed, personlig frihed, ytringsfrihed og retten til holdningsbaseret undervisning; forældreretten, mindretalsretten og skolefriheden.

Foreningens stiller sig til rådighed for uddybning af ovenstående hørings svar.

På foreningens vegne,
Karsten Suhr, formand

ks@privateskoler.dk

Danmarks Private Skoler
Ny Kongensgade 15, 3.
1472 København K